

RYZÍ INDIVIDUÁTORY A HOLÁ INDIVIDUA

Jiří Raclavský

Ve svém nedávném textu *Holá individua a predikácia* (Cmorej 2006) diskutuje Pavel Cmorej vztah mezi holými individui a ryzími individuátory, který exponoval Pavel Tichý ve své knize *The Foundations of Frege's Logic* (Tichý 1988). Teorie holých individuí je ohniskem, v němž se střetávají rozmanitá ontologická i epistemologická přesvědčení filosofů. Nepřekvapí proto, že vztah mezi holými individui a ryzími individuátory pojmám nakonec jinak než Cmorej. Takto je postaven k jeho výkladu výklad-explikace alternativní.

Cmorej i já sdílíme Tichého explikační rámec, který se opírá o Tichého *Transparentní intenzionální logiku* (TILku; vysvětlení, obhajobu i detaily viz v Tichý 1988). V základě ji podléhající *teorie typů* je báze B sestávající se z individuí, typ ι , pravdivostních hodnot, o , možných světů, ω , reálných čísel (ta slouží též k reprezentaci časových okamžiků), τ . Často parciální funkce z možných světů do chronologií ξ -objektů (tj. objektů libovolného typu ξ), jsou zvané *intenze*, $((\xi\tau)\omega)$; $,((\xi\tau)\omega)'$ budeme zkracovat na $,\xi\tau\omega'$ a obvykle budeme hovořit o funkcích z možných světů a časových okamžiků do ξ -objektů. K nejvýznamnějším intenzím patří funkce z možných světů a časů do tříd individuí, $(o\iota)_{\tau\omega}$, *vlastnosti individuí*, potažmo n -ární vztahy, $(o\iota\dots\iota)_{\tau\omega}$; dále to jsou individuové úřady („individuové koncepty“), jejichž hodnotami jsou jednotlivá individua, $\iota_{\tau\omega}$; *propozice* mají jako hodnoty pravdivostní hodnoty, $o_{\tau\omega}$. Tak jako i pro jiné objekty, jedna intenze je konstruovatelná nekonečně mnoha tzv. *konstrukcemi*, strukturovanými procedurami, k jejichž vyobrazení se užívají jakési λ -termy. Tichého konstrukce se dělí do několika druhů: konstantám odpovídají jednokrokové procedury zvané *trivializace* (0X , kde X je jakákoli entita); proměnným coby znakům odpovídají *proměnné coby konstrukce* (důležité jsou proměnné možných světů, w , a časových okamžiků, t); aplikacím (funkce na argument) odpovídají *kompozice* ($[F\bar{A}]$, přičemž \bar{A} je řetězec konstrukcí, F je taktéž konstrukce); λ -abstrakcím odpovídají *uzávěry* (např. intenze jsou konstruovány uzávěry tvaru $\lambda w [\lambda t [\dots w\dots t\dots]]$).¹ Konstrukce lze výhodně užít k explikaci *pojmu*. Kon-

¹ $,\lambda w[\lambda t [\dots]]'$ zkracuji na $,\lambda w\lambda t [\dots]'$; $,[[\dots]w] t'$ zkracuji na $,[\dots]_{wt}'$.

strukce různých řádů jsou členy příslušných typových kolekcí $*_1, \dots *_n$; funkce z či do konstrukcí (i jiných objektů nad B) jsou rovněž typově utříděny Tichého *rozvětvenou teorií typů*. Logická analýza výrazů přirozeného jazyka spočívá v určení konstrukce, kterou výraz (ve zkoumaném jazyce) *vyjadřuje*, tedy je považována za její *význam*; objekt danou konstrukcí konstruovaný je chápán jako *denotát* daného výrazu.

Ontologická teze a epistemologická teze teorie holých individuí

Obecným cílem klasické teorie holých individuí je uvažovat individuum coby pouhý věšák na vlastnosti, individua uvažovat jako ontologická simples. Ovšem už toto (z mé strany víceméně předběžné) tvrzení se nemusí jevit nesympatizujícím ontologům jako pochopitelné, natožpak dokonce správné. Nominalisté namítnou, že žádné vlastnosti neexistují, že universum entit zabydlují nanejvýše individua; někteří zas budou tvrdit, že individua jsou jen balíky individuí, takže idea individuí coby nedělitelných, jednoduchých, věšáků je pro ně nepřijatelná; obháji teorie tropů či teorie svazků budou připouštět existenci nanejvýše partikularizovaných vlastností, či spíše budou individua pojímat jako svazky takových vlastností; esencialisté různého ražení zas nebudou souhlasit proto, že jisté vlastnosti jsou dle nich konstitutivní pro reálnou identitu individuí, atd. Všem těmto se zavděčit nelze, ze jmenovaných je možno oním výrokem oslovit snad jen esencialisty. Obecně ovšem oslovuji všechny ty, co si myslí, že individuum je něco, co vlastnosti prostě pouze nese. Lze jim dát k úvaze, že tak je tomu pro všechny vlastnosti, načež individuum vyjde coby jednoduché (a samozřejmě nemůže být složeno z jiných individuí, což by vedlo nejen k známým paradoxům, ale obnášelo by to ontologický nekonečný regres).

Teorii holých individuí, kterou zastávám a též hájím, je přejata od Pavla Tichého. Tichý formuloval svou teorii holých individuí vícekrát (srov. např. Tichý 1988, 210, Tichý 2004, 717, 523, Tichý 2007, 424). Aby zabránil výkladu, že holá individua jsou individui bez vlastností (tj. tzv. nahá, ‚nude‘ na rozdíl od ‚bare‘²), vždy začínal svou formulaci upozorněním, že individuum je holé nikoli ve smyslu aktuálního postrádání

² Dovolím si zde sdělit (s odkazem na osobní komunikaci), že Pavel Cmorej by preferoval zavést do našeho jazykového kontextu ‚nahé‘ coby pendant ‚bare‘, ‚holé‘ coby pendant ‚nude‘.

vlastností. Pokaždé jím byla tvrzena *ontologická teze*, která zjednodušeně řečeno říká, že má-li individuum nějakou kontingentní vlastnost, existuje možný svět a čas (tj. je uvažovatelná taková okolnost), v němž ji postrádá. Tichým opakovaná formulace je určitým způsobem napadnutelná. Její opravě jsem se věnoval v *Reformulating Tichý's Conception of Bare Individuals* (Raclavský 2008; kamž odkazuji na details), přičemž jednou z mnou navržených variant je:

být holé individuum $x =_{df}$ být individuum x takové, že pro každou vlastnost f , jestliže f je akcidentální pro x a x instanciuje f , tak x může postrádat f ; a pro každou vlastnost g , je-li g esenciální pro x , tak x nemůže postrádat g .³

V mírně zjednodušené notaci TILky:

$$[{}^0\text{Holé}_{wt} x] \equiv_{df} [[{}^0\forall.\lambda f [[{}^0\text{AkcidentálníPro}_{wt} f x] {}^0\wedge [{}^0\text{Instanciovat}_{wt} x f]]] \\ \xrightarrow{0} [{}^0\text{MůžePostrádat}_{wt} x f]]] {}^0\wedge [{}^0\forall.\lambda g [[{}^0\text{EsenciálníPro}_{wt} g x] \\ \xrightarrow{0} [{}^0\neg[{}^0\text{MůžePostrádat}_{wt} g]]]]]^{4,5}$$

Na slovní úrovni není příliš patrné, že jde o (objektuální) definici pojmu *vlastnosti „být holé“* (rozuměj: holé individuum).⁶ Danou definici budeme dále vnímat coby ontologickou tezi teorie holých individuí.

Ještě ujasněme nezbytné distinkce, *druhy vlastností*, které jsou užity v oné definici nebo níže. Vlastnost *akcidentální pro* určité individuum I_k je

³ Pomineme-li druhou část hlavní konjunkce, všimněme si, že (obecná) kvantifikace vlastností akcidentálních pro se neodehrává v konsekventu implikace první části hlavní konjunkce, neboť to by vedlo k jisté definici nahých individuí.

⁴ Vlastnost individuí „holé“ je $(\text{ot})_{\text{to}}$ -objekt; „akcidentální pro“, „esenciální pro“ jsou $(\text{o}(\text{ot})_{\text{to}} \text{t})_{\text{to}}$ -objekty (vztahy mezi vlastnostmi a individuí); „instanciovat“, „může postrádat“ jsou $(\text{o} \text{t}(\text{ot})_{\text{to}})_{\text{to}}$ -objekty (vztahy mezi individuí a vlastnostmi); definice viz v Raclavský (2007). Proměnné x, w (či w'), t (či t') probíhají typ $\iota, \omega, \tau, f, g$ pak obě probíhají typ $(\text{ot})_{\text{to}}$. \neg je známý (oo)-objekt, \wedge, \rightarrow jsou známé (ooo)-objekty; \forall , popř. \exists , jsou známé $(\text{o}(\text{o}\xi))$ -objekty (typ ξ je patrný z okolního kontextu v konstrukci).

⁵ Individuum může postrádat jen takovou vlastnost, pro kterou platí, že alespoň v jednom světě-čase je individuum v jejím rozsahu: $[{}^0\text{MůžePostrádat}_{wt} x f] \equiv_{df} [[{}^0\exists.\lambda w'. {}^0\exists.\lambda t' [f_{w't'} x]] {}^0\wedge [{}^0\exists.\lambda w''. {}^0\exists.\lambda t'' [\neg [{}^0\text{Instanciovat}_{w't''} x f]]]]$. Všimněme si, že kdyby v naší definici holých individuí byla ústředním operátorem konjunkce namísto implikace, individuum by mohlo postrádat jen ty pro něj akcidentální vlastnosti, jež (aktuálně) má; implikace dovoluje v neaktuálních světech-časech postrádání i těch pro něj akcidentálních vlastností, jež aktuálně nemá, ale mít může.

⁶ Smyslem takové definice je vymezit vztah daných dvou pojmů jakožto determinujících tutěž entitu, zde vlastnost individuí.

vlastnost taková, že existuje svět (a čas), v němž ji I_k má, a také existuje svět (a čas), v němž ji nemá; vlastnost *esenciální pro I_k* je taková, že I_k ji má za všech okolností (ve všech možných světech a časech). Rovněž v návaznosti na Cmoreje (srov. alespoň Cmorej 2006) můžeme uvažovat následující čtveřici druhů vlastností: *ryze esenciální* vlastnost je taková, že její extenzí je za všech okolností vždy tatáž neprázdná třída individuí (jakékoli individuum, co tu vlastnost má, ji má nutně, tj. ve všech možných světech a časech); *částečně esenciální* vlastnost je taková, že průběh jejích hodnot je variabilní, nicméně vždy je podtřídou jejího rozsahu jistá stejná neprázdná třída individuí, která tvoří její „esenciální jádro“ (individuum z jádra má tuto vlastnost nutně, avšak ostatní individua, co se jim poštěstí nabýt tu vlastnost, ji mají náhodně); *ryze empirická* vlastnost má variabilní průběh hodnot-rozsahů, nemá však esenciální jádro (jakékoli individuum, co tu vlastnost má, ji má náhodně; v případě ignorování parciality jsou ryze empirické vlastnosti totožné s akcidentálními vlastnostmi); *pustá* vlastnost je taková, že žádné individuum není za žádných okolností v jejím rozsahu (žádné individuum ji nemůže mít).⁷ Vlastnosti *esenciální* jsou ty částečně či ryze esenciální; *empirické* jsou ryze empirické či částečně esenciální. Vlastnost *triviální* má konstantní průběh svých hodnot, vlastnost *netriviální* průběh variabilní.⁸

Kromě často nechápané ontologické teze, že jakákoli vlastnost, kterou se náhodně daří individuu instanciovat, je taková, že existuje možný svět a čas, v němž ji postrádá, Tichý přišel v Tichý (1988) s originálním způsobem, jak teorii holých individuí vysvětlit. Formuluje *epistemologickou tezi* teorie holých individuí, totiž že vlastnosti lze od individua *konceptuálně odlišit*, že je od nich lze *abstrahovat*. Tichý píše:

Vlastnosti, které se individuu daří instanciovat, jsou od něj abstrahovány tím, že se uvažují neaktualizované alternativy k aktuálnímu stavu věci... cílem abstrakce není *připravit* individuum o vlastnosti, ale konceptuálně je od nich oddělit. Abychom konceptuálně separovali od individua vlastnost, kterou ve skutečnosti má, je dostatečně *uvážít* možný stav věci, v němž právě totéž individuum tuto vlastnost postrádá. Není potřeba učinit tento stav aktuálním (Tichý 1988, 210 - 211).

⁷ Z úvah budeme pro jednoduchost vypouštět speciální ryze empirické vlastnosti, které jsou tzv. netriviálně pusté.

⁸ Rigorózní definice mnoha druhů vlastností, vč. těch zmiňovaných, viz v Raclavský (2007).

(Toto tvrzení tedy rozhodně neznamena, že by po takovémto aktu individuum přestalo tyto vlastnosti ontologicky vzato mít.) Nepřekvapí v této souvislosti, že Tichý bezprostředně poté uvádí, že holé individuum je takto uvažováno prostě jako *individuátor*:

Individuum, které je striktně odlišeno do vlastností, které se mu daří instanciovat, není ničím jiným než ryzím individuátorem (Tichý 1988, 211).

Jistě je leckdo z tohoto přesvědčen o zjevnosti toho, že Tichý zde ztotožňuje holé individuum s ryzím individuátorem.

Cmorejova explikace ryzího individuátoru

Pavel Cmorej však čte právě citované jinak, neboť se ptá, zdali je ryzím individuátorem:

... individuum I, holé individuum odlišné od I anebo jiná entita? (Cmorej 2006, 155)

Načež argumentuje:

Kdyby individuátor byl totožný s I, pojem individuátora by byl zbytečný. Musí existovat nějaký rozdíl mezi I a jeho individuátorem (tamtéž).

Pro toho, kdo nabyl přesvědčení o Tichého ztotožnění ryzího individuátoru, RI, s holým individuem, HI, tu vzniká nezbytnost detailně konfrontovat své chápání s výkladem Cmorejovým.

Osobně se domnívám, že Tichý postupoval podle příznačné praxe proponentů teorií, totiž vysvětlit pro čtenáře snad nový pojem, který ještě nemá ve svém (reflektovaném) pojmovém systému, „ztotožněním“ s pojmem, jenž čtenář ve svém pojmovém systému již má. Tato činnost se děje v pojmovém systému, v němž jsou obsaženy dva pojmové systémy, jeden s pojmem-konstrukcí ${}^0\text{HI}$, druhý s pojmem-konstrukcí ${}^0\text{RI}$, a definice je „ztotožňuje“ – totiž vlastně říká, že objekty determinované oběma pojmy-konstrukcemi jsou identické. (RI i HI jsou vlastnosti individuí, jak budeme níže hájit; tzv. η -expandované podoby ${}^0\text{HI}$, ${}^0\text{RI}$ jsou $\lambda\omega\lambda t [\lambda x [{}^0\text{HI}_{\omega t} x]]$, $\lambda\omega\lambda t [\lambda x [{}^0\text{RI}_{\omega t} x]]$.)

Při takovémto předpokladu by však konkluze Cmorejova argumentu – schématicky: Je nutné, že $\text{HI} \neq \text{RI}$ – byla nepravdivá (byla by dokonce kontradikcí); načež o ni opírající se následující Cmorejova argumentace by se jevila neprůkazná. Lépe by na tom nebyla ani premisa, schématicky: $(\text{HI}=\text{RI}) \rightarrow (\text{Zbytečný } ({}^0\text{RI}))$. Neboť to, že Tichý uplatnil koncept čte-

náři, jemuž je ⁰RI důvěrnější než ⁰HI, je pro čtenáře neobeznámeného s ⁰HI užitečné (nikoli zbytečné), by činilo nepravdivým konsekvent argumentu premisy. Načež tato premisa by vzhledem k předpokládané pravdivosti antecedentu (definicí daná shodnost vlastností) byla nepravdivá.

Jistě by mohla být vznesena námitka, že pro čtenáře, jenž pojmem ⁰RI nedisponuje a teprve se snaží pochopit ⁰HI, je použití ⁰RI matoucí. Případná platnost námitky by však zachránila pouze pravdivost premisy (a ne konkluze), což mimochodem není příliš důležité. Námitce se dá každopádně vzdorovat tím, že je jistě přirozenou praxí autorů oslovovat čtenáře s jistým povědomím, znalostním kontextem. Přičemž v dané problematice je poměrně znám příspěvek prvního vážného proponenta teorie holých individuí, Gustava Bergmanna, který výslovně o individuátoru píše:

Holé individuum je ryzí individuátor... Nedělá nic jiného (Bergmann 1967, 24 - 25).

Mj. i sám Tichý na Bergmannův názor odkazuje Tichý (2007, 424).

Vsuneme nyní jisté dílčí shrnutí. Za předpokladu, že HI a RI jsou entity různé, je diskutovaný argument z Cmorej (2006) bezproblémově korektní. První premisa by byla pravdivá, konkluze modálně zesilující tvrzení premisy rovněž. Antecedent druhé premisy by byl nepravdivý, takže celá premisa pravdivá, ať už je konsekvent pravdivý či nepravdivý. Plauzibilitnost tohoto argumentu však závisí na přijetí netotožnosti HI a RI. Já jsem se přiklonil k tomu ji nepřijmout; řádné zdůvodnění pro to však podávám až v poslední sekci tohoto textu.

Zajímavou námitkou proti našemu dosavadnímu výkladu předpokládajícímu ztotožnění HI a RI by bylo tvrdit, že ‚holé individuum‘, ‚ryzí individuátor‘ neoznačují vlastnosti individuí, ale nějaký jiný druh objektů. Zeptám se však následovně: co označuje slovo ‚koně‘? – jistě vlastnost individuí; co označuje slovo ‚kůň‘? – dle přesvědčení mnohých z nás tutěž vlastnost individuí (stylistický rys přirozeného jazyka nás tedy nezajímá). A Tichý píše ‚holé individuum‘, ‚ryzí individuátor‘, které tudíž jistě označují vlastnosti HI, RI. Jenže jak jsme již viděli, v citacích z Cmorej (2006) se vyskytují jiné obraty než u Tichého, totiž: ‚individuum I, jež je holé‘, resp. ‚holé individuum I‘, a dále ‚ryzí individuátor I‘. Prvé dva obraty jistě označují to samé – tutěž vlastnost individuí (tj. i ‚Holé individuum I je F‘ analyzujeme stejně jako ‚I, které je holé individuum, je F‘,

kde F je nějaká vlastnost).⁹ Na rozdíl od toho však obrat ‚ryzí individuátor‘ nemusí být jednomyslně vykládán coby jméno vlastnosti individuí. Podobně jako třeba pro ‚otec (někoho)‘ může jít o jméno (popř. modálně a temporálně podmíněné) funkce z individuí do individuí, IN, načež ta individuu I přiřazuje, předpokládejme, právě I.¹⁰ Následně je ale kladení rovnosti mezi vlastnost HI a onu funkci „individuátor I“, kategorickou chybou – mezi objekty daného typu žádná rovnost (identita, totožnost) či nerovnost být nemůže. Vypomoci si tím, že budeme uvažovat funkci analogickou IN, ovšem s tím, že teď tu jde o holost, nedává žádný dobrý smysl: ‚holo-I‘ či jak vyjádřit kompozici (pojmu-trivializace) té funkce s (pojmem-trivializací) I, je obrat nanejvýš podezřelý. Navíc vzniká pochybnost, jak by to pomohlo k pravdivosti konkluzi – přirozeně bychom očekávali, že „holo-I“ vrací tutéž entitu jako „individuátor I“. Ovšemže by na platnosti oné nerovnosti jistě mohl někdo chtít trvat. To zde ale napadat nechci, neboť to, co je významem ‚holo-I‘, by byla – věřím, že i pro Cmoreje – entita neakceptovatelná.

Takto usuzují vzhledem k tomu, že Cmorej záhy explikuje ryzí individuátor coby jistou konstrukci:

je individuátor, pojem $\lambda w \lambda t (x)$. $x = I$ (Cmorej 2006, 155).

V striktnější notaci TILky jde o konstrukci $\lambda w \lambda t [{}^0\text{Sng}.\lambda x [x {}^0 = {}^0 I]]$, která je významem individuové deskripce ‚to jediné individuum, které je totožné s I‘.¹¹ Je-li tato konstrukce spjata v kompozici s proměnnými w , t , tak tento celek konstruuje individuum I (při jakékoli valuaci pro w , t). Toto umožňuje případný vstup té složeniny ‚individuátor I‘ do tvrzení identity. Na druhou stranu, nestojí-li tato konstrukce v kompozici s proměnnými w , t , daná konstrukce druhu kompozice konstruuje (triviální) individuový úřad, jehož držitelem ve všech možných světech a časech je individuum I.

Domnívám se, že tato explikace ryzího individuátoru nepokrývá to, co uvažoval Tichý. Jistěže je ona explikace relativně vhodná pro analýzu toho obratu ve větě jako ‚Individuum I, jež je takové-makové (třeba ho-

⁹ Podotýkám, že Tichý zjevně používal, srov. nejen pasáže v Tichý (1988), ‚holé‘ jako predikát predikovatelný individuí, nikoli jako jakýsi atribut vztahující se nanejvýše jednomu určitému individuu.

¹⁰ Konstrukce, jež je analýzou takto pojímaného obratu ‚individuátor I‘, je $[{}^0\text{IN } {}^0 I]$.

¹¹ Výraz ‚Sng‘ je zkratkou za ‚singularizace‘, což je jméno funkce, jež pouze jednoprvkovým třídám přiřazuje jejich jediný prvek (zde individuum); jde obecně o $(\xi(\alpha\xi))$ -objekt.

lé), není ničím jiným než ryzí individuátor I' . Jenže Tichý o žádném jednotlivém individuu, jakým je I , nepíše. Dále: považujeme-li, jak to určití ontologové činí, za přirozené říkat výpovědi jako „Ryzí individuátory individuují svět“, apod. (přece právě proto se vůbec mluví o individuátorech), problematizovaná explikace není použitelná, neboť vždy musí předvést celý seznam deskripcí tvaru „to jediné individuum, které je totožné s I_k' “, aby příslušným výrokiem mohla hovořit o všech individuích I_1, \dots, I_n , jež individuují svět.

Ve Cmorejově textu (s. 155) najdeme ještě jeden argument předcházející diskutované explikaci ryzího individuátoru coby oné konstrukce. První premisou je předpoklad, že individuátor H je odlišný od individua I , tj. $H \neq I$. Avšak je též předpokládáno, že H s I sdílí všechny jeho esenciální vlastnosti.¹² Takovou je nepochybně i vlastnost „být totožný s I' “, přičemž H tuto vlastnost dle tohoto předpokladu má, tj. $H=I$. Ale podle původního předpokladu přece $H \neq I$; což je spor. Konkluze:

individuátor tedy nemůže být holým *individuem* (tamtéž, 155).

Tento argument lze zpochybnit několika způsoby. Aby mohla být v přísném smyslu pravdivou premisa $H \neq I$, tak \neq musí být relací operující na individuích – relace identity (i její „negace“) operuje vždy na stejném typu entit, nikoli na objektech typů rozdílných ($=$ i \neq jsou (o)ξξ-objekty). Neboli aby premisa vůbec byla pravdivá, musí být předpokládáno, že individuátor individua I (značený „ H' “) musí být jiným individuem, než jakým je samo individuum I . Proponentům teorie holých individuů pracujícím s pojmem ryzí individuátor se tak vlastně podsouvá multiplikace entit: kromě běžných individuů mít i individua, jež jsou individuátory těch běžných individuů. Jsem přesvědčen, že to je proti smyslu jejich teorií – individuum coby individuátor je něco, co individuuje „svět“, není důvodu tu mít individua, která toto nedělají. Prvá premisa argumentu je tedy pro ně neakceptovatelná. Druhá premisa, že H a I sdílí tytéž esenciální vlastnosti, je jistě nepravdivá (při užití *reductio ad absurdum* je to v pořádku). Konkluze, totiž že I , jež je holým individuem, nemůže být totožné s ryzím individuátorem H , je replikace premisy, avšak v modálním zesílení. Pro Tichého je premisa (a tak i konkluze) nepochybně ne-

¹² V Cmorej (2006) je toto součástí první premisy; pojmám to však jako izolovatelnou premisu druhou (pravidlo konjunktivní kontrakce premis, ovšem obráceným směrem).

přijatelná, neboť porušuje Tichého ‚není ničím jiným než‘ (což je ‚je tožné právě s‘).¹³

Zajímavá zjištění získáme, pokud do onoho argumentu vsadíme expkaci ryzího individuátoru coby oné konstrukce namísto individua H. Analýzou premisy $\lambda w \lambda t [{}^0\text{Sng}.\lambda x [x {}^0= {}^0\text{I}]]$ je netotožné s I' , by tedy byla konstrukce:

$$\lambda w \lambda t [{}^0[\lambda w \lambda t [{}^0\text{Sng}.\lambda x [x {}^0= {}^0\text{I}]]] {}^0\neq {}^0\text{I}]$$

Aby byl v dané konstrukci řádně uveden pojem-konstrukce ryzího individuátoru, musel být tento uveden trivializací, jejíž znak jsme vyznačili tučným řezem. Analýzou konkluze je konstrukce:

$$\lambda w \lambda t [{}^0\forall.\lambda w'.{}^0\forall.\lambda t' [[\lambda w''\lambda t'' [{}^0[\lambda w \lambda t [{}^0\text{Sng}.\lambda x [x {}^0= {}^0\text{I}]]] {}^0\neq {}^0\text{I}]]_{w'r'}]]$$

(Pro jednoduchost předpokládám, že „muset“ obnáší totéž co „nutně“, „ve všech světech, časech“.) Konkluze je – právě to je zajímavé – kontradiktorická, protože její klíčová část, $[\lambda w''\lambda t'' [{}^0[\lambda w \lambda t [{}^0\text{Sng}.\lambda x [x {}^0= {}^0\text{I}]]] {}^0\neq {}^0\text{I}]]_{w'r'}$, nevede k žádné pravdivostní hodnotě. Konkluze je tedy konstrukcí propozice, jejíž hodnotou v každém světě a čase je pravdivostní hodnota nepravda. Neboť nerovnost není definována pro dvojici konstrukce-individuum, obecný kvantifikátor vážící možné světy by tedy vracel nepravdu (analogicky pro část s kvantifikací časů). Konkluze by ale byla tautologická, kdybychom namísto $\forall(\dots\neq\dots)$ měli $\neg\exists\neg(\dots\neq\dots)$ (prostá podoba De Morganova pravidla totiž není při parcialitě platná), slovně „není myslitelně (‚possibly‘) neplatné, že ... \neq ...“. Argument by přesto ani tehdy nebyl dostatečně průkazný, neboť navzdory pravdivosti konkluze nemá žádnou pravdivostní hodnotu premisa, jelikož příslušná konstrukce konstruuje propozici konstantně nedefinovanou.¹⁴

¹³ Někdo by mohl namítat, že nikoli individuum-H, ale individuový úřad H se účastní oné nerovnosti, byť figuruje, jak je pro takovýto kontext příznačné, způsobem de re – určuje tedy jisté individuum. To by ale znamenalo Cmorejovi připsat konfuzi v rozpoznání „modalit“ de dicto a de re, protože neodlišil, že v druhé premise jde typicky o „modalitu“ de dicto. Zisk z toho, že tedy nepřipisuje proponentům holých individuí to, že tu jsou běžná individua, jež jsou třeba holá, a od nich odlišná individua, jež jsou individuátory, by byl získán za cenu pochybení vzniklého tím, že neuvedl, že H je vlastně individuový úřad.

¹⁴ O pravdivosti premisy, popř. konkluze, hovoříme zjednodušeně jako o pravdivé, nepravdivé či bez pravdivostní hodnoty. Fakticky se však jedná o to, že je-li příslušná konstrukce spjata s konstrukcí libovolného valuací dodaného možného světa, resp. časového okamžiku, *v*-konstruuje pravdivostní hodnotu pravda, či nepravda, anebo žádnou pravdivostní hodnotu.

Ted' další důležité zjištění. Někdo by mohl trvat na tom, že v analýze premisy se má vyskytovat nikoli ta konstrukce sama, ale tato v kompozici s proměnnými světů a časů. Takto by nerovnost mohla operovat na individuu, jež je hodnotou úřadu konstruovaného ryzím determinátorem v určitém světě a čase. Jenže buďto se následně jedná o individuum odlišné od I, což by bylo pro proponenty holých individuí neakceptovatelné, anebo se jedná o individuátor I, jímž je právě samo I – ovšem pak by byla první premisa nepravdivá a konkluze rovněž, takže úsudek by nebyl průkazný.¹⁵

Cmoreje k jím uvažované konstrukci zřejmě motivoval Tichého následující výrok bezprostředně následující ten výše citovaný:

Mentálně ho [individuum; J. R.] uchopit neobnáší nic víc než uchopení jeho numerické identity, to jest vědět, *které individuum to je* (Tichý 1988, 211).

Hovoří se tu, jak se může zdát, o uchopení „numerické identity I“, což je jistě vlastnost (s určitostí to ale u Tichého doložit nemůžeme). Možná zde ale narážíme na problémy plausibilního jazykového vyjádření. Zdá se mi, že Tichému přece jen jde o uchopení individua „solo numero“, nikoli o uchopení vlastnosti či individuového úřadu. Tichý je prvním, kdo by věděl, že konstrukce-pojem individua principiálně nikdy nemůže mít jakoukoli vlastnost individuí, a dále, že konstrukce individuového úřadu rovněž nemůže mít jakoukoli vlastnost individuí (obojí je kodifikováno v teorii typů TILky). Nebo-li, že Tichému spíše než o uchopování vlastnosti šlo o uchopení individua, které má vlastnost „být holé“, což prý obnáší totéž jako uchopit individuum, které má vlastnost „být se sebou numericky identické“. Podkladem pro toto je, že Tichý na předcházejících stránkách hovořil o uchopování Etny-individua, takže uchopovat její vlastnost „být numericky identická s Etnou“ by byl nečekaný krok stranou. Zajímavé také je, že se hovoří o uchopení „jeho“, nikoli „skrže“, jak je věc modifikována u Cmoreje:

¹⁵ Případ, kdy nedošlo k „sestupu“ k hodnotě tou konstrukcí konstruovaného úřadu v určitém světě-čase, rozebírat nebudeme, neboť jde o analogon již prozkoumaného případu, kdy nerovnost má operovat na konstrukci a individuu (tentokrát by nerovnost měla operovat na úřadu a individuu). Neboli konkluze by byla pravdivá, ovšem premisa bez pravdivostní hodnoty.

Koncepčně anebo mentálně uchopit I znamená uchopit jeho numerickou identitu skrze pojem $\lambda w \lambda t (x). x = I$ (Cmorej 2006, 155).¹⁶

(Konstrukcí oné vlastnosti numerické identity je konstrukce $\lambda w \lambda t [\lambda x [x^{0=} {}^0I]]$, která je nepochybně příbuzná s oním individuáto-rem.) Všimněme si, že ona není pojmem-konstrukcí individua I, ale pojmem-konstrukcí jistého individuového úřadu. Rád bych však závěrem této sekce poznamenal, že Cmorej využil jím předvedený pojem individua k velmi zajímavým epistemologickým úvahám o upírání či abstrahování vlastností, čemuž se vlastně text Cmorej (2006) věnuje velmi ob- sáhle.

Náše explikace ryzího individuátoru

V zájmu poznání by měl být vyjasněn Tichého výrok, že individuum, které je striktně odlišeno do vlastností, které se mu daří instanciovat, ne- ní nic jiné než ryzí individuátor. Tento výrok je vázán na Tichého diskusi o abstrahování vlastností, tj. epistemologickou tezi teorie holých indivi- duí. Něčím jiným je však Tichého diskuse o uchopování, byť třeba kon- ceptuálním, individuí (k čemuž je Cmorejova explikace nepochybně pří- spěvkem). Domnívám se proto – i k vzhledem výše uvedeným důvo- dům – že onen Tichého výrok můžeme velmi přirozeně chápat jako de- finici, jejíž definiens je nalevo a definiendum napravo. Když tomu dáme obvyklý sled (a ‚není ničím jiným než‘ chápeme jako definiční rovnítko), získáme (a použijeme slovo ‚odlišena‘):

být ryzí individuátor $x \equiv_{df}$ být individuum x takové, že pro každou vlastnost f , x instanciuje f a f je odlišena od x

tedy (tuto explikaci považuji za předběžnou, proto apostrof):¹⁷

$$[{}^0\text{RyzíIndividuátor}'_{wt} x] \equiv_{df} [{}^0\forall. \lambda f [[{}^0\text{Instanciovat}'_{wt} x f] {}^0 \wedge [{}^0\text{OdlišenaOd}'_{wt} f x]]]$$

¹⁶ Osobně bych coby „konstrukční“ individuátor „solo numero“ uvažoval spíše 0I , což je konstrukce uchopující právě I, které je zákonitě numericky odlišné od jakéhokoli jiného individua. Toto souvisí se zajímavou problematikou výskytu individua v myšlence- „propozici“ (srov. Raclavský 2007a).

¹⁷ Vztah mezi vlastnostmi a individuí „odlišena od“ je $(o (o1)_{\tau_0} 1)_{\tau_0}$ -objekt; „ryzí individu- átor“ (i ten s apostrofem) je $(o1)_{\tau_0}$ -objekt (vlastnost individuí).

Výskyt konjunkce v definici odpovídá Tichého užití ‚které‘, obecný kvantifikátor odpovídá běžné jazykové zkratce za ‚každou vlastnost‘ (skrytý vnější kvantifikátor před celou definicí se pak týká rozvité fráze ‚každé individuum‘). Někdo by mohl zapochybovat nad tím, proč užíváme konjunkci a nikoli implikaci, která je v kategorických tvrzeních obvyklá. Uplatnění implikace by však obnášelo, že podmínka o instanciaci vlastnosti f individuem x nemusí být určitými vlastnostmi splněna a přesto by ony vlastnosti splnily celkovou podmínku „být vlastnost f , že jestliže x instanciuje f , tak f je odlišena od x “, což je neintuitivní. Na druhou stranu podmínka s konjunkcí obnáší, že ji splní ty vlastnosti, které x instanciuje a že právě tyto jsou od x odlišeny.

Tichý říká ‚daří se instanciovat‘, což není prostě ‚instanciuje‘. Zdá se, že zde má na mysli kontingentnost skutečnosti, že individuum takovou vlastnost (aktuálně) nese. To by znamenalo, že není řečeno, že se má abstrahovat (k pojmu abstrahování se dostaneme až níže) od ryze esenciálních vlastností, protože ty nelze nahodile nabýt (potažmo podobně pro vlastnosti esenciální pro). Čili, že se má abstrahovat od vlastností nahodile individuem nabývaných:

být ryzí individuátor x \equiv_{df} být individuum x takové, že pro každou vlastnost f , x instanciuje f , f je akcidentální pro x a f je odlišena od x

tedy:

$$[{}^0\text{RyzíIndividuátor}_{wt} x] \equiv_{df} [{}^0\forall .\lambda f [[{}^0\text{Instanciovat}_{wt} x f] \\ {}^0\wedge [{}^0\text{AkcidentálníPro}_{wt} f x] \wedge [{}^0\text{OdlišenaOd}_{wt} f x]]]$$

Mimochodem Cmorej při své explikaci ryzího individuátoru vyslovuje domněnku, jež je ve výsledku obdobná: neabstrahuje se (v jeho smyslu) od esenciálních vlastností (Cmorej 2006, 155).¹⁸ Toto však může být rozšířeno: má se neodlišovat od vlastností esenciálních pro, protože klidně mohou být od určitého individua abstrahovány vlastnosti, jež jsou sice esenciální, ale nikoli pro dané individuum – takovéto totiž dané individuum instanciuje náhodně. Proto jsem uplatnil pojem AkcidentálníPro, ne pouze RyzeEmpirická.

Dále ovšem nevíme, co se zde přesně myslí odlišením: je to odlišitelnost ať už ji někdo provádí, či nikoli? Kdyby mělo být ono odlišení závislé na někom, kdo individuum od vlastností odlišuje, jistě by byla

¹⁸ Cmorej ovšem nehovoří o abstrakci (v jeho smyslu) částečně esenciálních vlastností.

v různých světech-časech rozsahem vlastnosti individuů „ryzí individuátor“ tu jedna, tu jiná třída individuů. Pokud bychom odlišitelnost pojímali coby teoretickou možnost odlišitelnosti, rozsahem dané vlastnosti by byla jedna a tatáž třída individuů v jakémkoli světě a čase. Navíc by tato byla třídou všech individuů: šlo by tedy o tzv. *triviální univerzální vlastnost* (ta spadá pod ryze esenciální vlastnosti).¹⁹ Takovouto vlastností je však v souladu s intencí proponentů teorie holých individuů i vlastnost „být holé individuum“ (srov. Raclavský 2008). Načež pak ⁰RyzíIndividuátor (i ⁰RyzíIndividuátor') a ⁰Holé jsou různé pojmy-konstrukce determinující tutéž vlastnost individuů – proto je lze „ztotožnit“. Jsem přesvědčen, že jsme takto dostáli velmi přirozenému čtení, explikaci, toho, co proponenti teorie holých individuů jako např. Tichý uvažují, když používají termín ‚ryzí individuátor‘.

Na úplný závěr dodávám ještě jednu definici. Ta se týká abstrahování diskutovaném v Tichého (již výše citovaném) výroku bezprostředně předcházejícímu uvedení pojmu ryzího individuátoru; zdá se, že ‚abstrahovat‘, ‚odlišit‘, ‚konceptuálně separovat‘ jsou pro Tichého ekvivalentní termíny, takže níže definované ‚abstrahovat‘ lze dosadit do naší definice ryzího individuátoru. Omezíme se na to, že abstrahovat obnáší učinit uvážení jistého stavu věcí, který není sice aktuální, ale je ontologicky vzato možný. V duchu Tichého pojmání stavu věcí za tento budeme považovat propozici. A to takovou propozici, která je konstruována konstrukcí tvaru $\lambda w \lambda t$ [⁰F_{w_t} ⁰I] či $\lambda w \lambda t$ [⁰–[⁰F_{w_t} ⁰I]], kde F je určitá vlastnost a I určité individuum. Ačkoli Tichý uvažuje agens, který abstrahování a uvážení vykonává (jsme to my), omezíme se na k agens neutrální pasívum (ignorujeme též epizodičnost příslušných sloves). Když se v Tichého knize vrátíme na stranu 210, zjistíme, že v definici bychom měli explicitně uvést, že tento možný stav věcí *p* aktuálně neplatí:

Vlastnosti, které se daří individuu instanciovat, jsou od něj abstrahovány uvážením neaktualizovaných alternativ k aktuálnímu stavu věcí (Tichý 1988, 210).

Takže navrhuji:

vlastnost *f* je *abstrahována* (ve *w, t*) od individua $x =_{df}$ existuje propozice *p* taková, že (ve *w, t*) je uvážena *p* a zároveň *p* je totožná s tím, že x ve w', t' není *f* a *p* neplatí v aktuálním světě *w* (v přítomném čase *t*)

¹⁹ Definici vlastnosti vlastností „triviální univerzální“ viz v Raclavský (2007), doplněk v Raclavský (2008a).

Ryzí individuátory a holá individua

- CMOREJ, P. (2006): Holé individua a predikácia. In: ZOUHAR, M. (ed.): *Jazyk z pohľadu sémantiky, pragmatiky a filozofie vedy*. Bratislava: Filozofický ústav SAV, 137 – 161.
- RACLAVSKÝ, J. (2007): Defining Basic Kinds of Properties. In: MARVAN, T. – ZOUHAR, M. (eds.): *The World of Language and the World beyond Language (A Festschrift for Pavel Cmorej)*. Bratislava: Filozofický ústav SAV, 69 – 107.
- RACLAVSKÝ, J. (2007a): Individua v myšlenke-propozíci. (*ms.*)
- RACLAVSKÝ, J. (2008): Reformulating Tichý's Conception of Bare Individuals. *Organon F* 15, No. 2, 143 – 167.
- RACLAVSKÝ, J. (2008a): On the Definitions of Basic Kinds of Properties. *Organon F* 15, No. 1., 80 – 83.
- RACLAVSKÝ, J. (2008b): Holá individua nejsou bez vlastností. In: ZOUHAR, M. (ed.): *Jednotliviny, všeobecniny, významy*. Bratislava: Filozofický ústav SAV, 158 – 172.
- TICHÝ, P. (1988): *The Foundations of Frege's Logic*. Berlin – New York: Walter de Gruyter.
- TICHÝ, P. (2004): *Pavel Tichý's Collected Papers in Logic and Philosophy*. V. SVOBODA, B. JESPERSEN, C. CHEYNE (eds.). Dunedin: Otago UP, Praha: Filosofia.
- TICHÝ, P. (2007): On Describing. *Organon F* 14, No. 4, 423 – 469.